

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Een levend dankoffer

Hoe zal ik de Heere vergelden al zijn weldaden jegens mij? De beker der verlossing zal ik opheffen, ik zal de naam des Heeren aanroepen. Mijn geloften zal ik de Heere betalen, in de tegenwoordigheid van al zijn volk. Ps. 116 : 12-14

Gered uit doodsgevaar. Dat staat als opschrift boven deze psalm. En dat klopt ook wel. Want het had voor de man die hier aan het woord is niet zo erg veel gescheeld, of het was met hem gedaan. Banden des dood hadden hem al omvangen; angsten van het dodenrijk hadden hem al aangegrepen.

Was hij misschien doodziek? Of hing hem een terechtstelling boven zijn hoofd? Of bedoelt hij met de „dood“ alleen maar de een of andere narigheid, die hem wel niet in het graf zou brengen, maar die toch erg genoeg was om hem te doen zeggen: ik heb geen leven meer?

Wat het ook geweest is, hij kon niet meer. Hij wist geen uitweg meer.

Of liever: hij wist nog maar één uitweg, — het gebed. Hij ondervond benauwdheid en smart, máár: hij riep de naam des Heeren aan. Hij zag geen enkele kans om zijn leven te redden, maar hij zei: ach Heere, red mijn leven.

En toen is het wonder gebeurd. Toen hóorde God. De mensen om hem heen, zijn broeders, hoorden hem al lang niet meer. Dat wil zeggen: ze hoorden hem wel, maar ze hóorden niet meer naar hem. Hij vond bij niemand gehoor. Ze lieten hem allen in de steek. En toen kwam het zo ver dat hij het uitschreeuwde: bij mensen is geen trouw en waarheid meer. Maar terwijl hij dus bij de mensen geen hulp meer kon vinden, toen niemand van zijn familie, van zijn broeders in de kerk, van zijn vrienden meer naar hem hoorde, toen hoorde Góð.

En toen was ook de redding nabij. Want, zegt hij later: Gij hebt mijn leven van de dood gered, mijn oog van tranen, mijn voet van aanstoot. De banden van de dood hadden me al gegrepen, maar God verbrak die banden en deed me leven. Er scheen geen eind aan mijn tranen, maar de Heere heeft mijn smart verdreven, mijn tranen gedroogd. Het had geen haar gescheeld, of ik was er geweest, maar ik riep, en de Heere hoorde en Hij schoot toe. En toen was ik gered. Gered uit doodsgevaar.

Geldt dat van ons meestal niet: dat we gered zijn uit doodsgevaar? Is dat voor ons vanzelfsprekend, dat het ons goed gaat, dat we niet ziek worden, doodziek, dat we niet naar de kelder gaan? Is dat voor ons zo gewoon, dat we ons een ongeluk schrikken, wanneer het met ons eens zover komt als met deze man: aan de rand van de afgrond?

Maar dat is toch het voor de hand liggende: dat we geen leven meer hebben? Dat moet je toch elke keer stom-verbaasd doen staan: ik leef nog, ik heb het nog goed, ik

kan vandaag weer aan het werk; hoe bestaat het? Hoe is het mogelijk?

Want als ik kreeg wat ik verdiende, dan was mijn leven een ruïne. Dát zou gewoon zijn. Dát zou je eigenlijk verwachten moeten. Dát zou je eigenlijk elk ogenblik moeten weten: het kan zó maar met me gebeurd zijn, gebeurd met mijn geluk, gebeurd met mijn inkomsten, gebeurd met al die mooie dingen die ik om me heen verzameld heb.

Dat is het wonder van ons leven; dat is de vreemde werkelijkheid van elke dag: de Heere redt me uit doodsgevaar. Ik sta aan de rand van de afgrond, maar terwijl niets mijn val kan tegenhouden, sta ik toch op een effen baan, een welgebaande weg.

Wij vinden dat vanzelfsprekend dat het leven gewoon zijn gang gaat. Zo vanzelfsprekend, dat we direct van ons stuk zijn, als er eens wat hapert. Maar het enige waardoor het ons wél gaat is dit: God redt ons van seconde tot seconde uit doodsgevaar. Eigenlijk zou je niets anders kunnen verwachten dan dat de geniepige dood je al lang te pakken had. Maar het gebeurt niet. Het gebeurt tóch niet. Want de Heere redt ons leven. We kunnen verder. En dat is een wonder. Want dat we nog één stap verder kunnen, dat danken we alleen aan Hem: Hij grijpt ons vast en trekt ons door elk gevaar heen.

En zelfs als we werkelijk omkomen, zelfs als de dood ons werkelijk te pakken neemt, zelfs als we er aan gaan, — dan nóg blijft het waar: de Heere redt ons van de dood. Want Hij blijft vóór ons. Hij blijft met ons. Nu zeggen we zelfs tegen de dood: ik lach u uit! Want in Christus blijft ons leven geborgen bij God.

Als we van dat wonder tot in het diepst van ons leven doordrongen zijn, dan komt die vraag ook: hoe zal ik de Heere vergelden al zijn weldaden jegens mij?

Zullen we, als we het wonder van Gods genade in ons leven weer ontdekt hebben, ons eens extra gaan inspannen?

Nee, zegt deze man, je kunt eigenlijk maar één ding doen. En dat ga je vanzelf doen, als je dat werkelijk gezien hebt, wie de Heere is, wat de Heere doet: de beker der verlossingen ga ik opheffen; ik zal de naam des Heeren aanroepen. Ik ga tegen God zeggen en ik ga tegen de mensen zeggen, wat Hij aan me gedaan heeft.

Wat is dankbaarheid? Is dat dit, dat ik met grote offers kom, geweldige gaven. Dat ik tegen de Heere zeg: kijk, dit krijgt U nu van mij?

Nee, dankbaarheid is dit: ik ga de beker der verlossing opheffen. Ik ga tegen God zeggen: dit kreeg ik van U! Ik ga aan de mensen laten zien, wat Góð gedaan heeft. Ik zal niet klagen omdat me nog zoveel ontbreekt. Ik zal niet met de anderen meemopperen omdat het leven toch nog lang niet alles is. Maar als zij ontevreden zijn, als zij het doodgewoon vinden dat ze gezond zijn en dat ze eten kunnen en dat er overvloed van werk is, — dan zal ik zeggen: maar mensen, kijk dan toch: God heeft me van de dood gered. Zij vinden het misschien niets bij-

zonders, mijn bezit, mijn gezondheid, mijn huis, mijn kleren. Zij zeggen: daar heb je toch recht op. Zij zeggen: stel je voor, dat je dat nu ook al missen moest.

Maar ik zal antwoorden: dat ik nog leef, dat is een wonder; dat ik niet dood ben, dat is een wonder. Een wonder van God.

Ik vind het zelf misschien wel doodgewoon, dat mijn schuld vergeven wordt, dat ik een verbond heb met God. En ik ben tot in mijn nieren geprikkeld als mijn werk niet lukken wil, als de mensen lastig zijn, als mijn broeders me laten stikken. Maar dan zal ik het toch tegen God zeggen: gij hebt mij van de dood gered. En ik zal het tegen de mensen zeggen: weet je wel wat God me gegeven heeft? Wat Hij mij gegeven heeft? En ik zal het tegen mezelf zeggen: kijk nu toch eens, wie de Heere voor je is.

Dat ga ik nu zeggen met de blijdschap waarmee ik mijn werk doe.

Dat ga ik nu zeggen met de dankbaarheid voor alles wat ik ontvang: de zon en de vogels, een bed om in het slapen en een kachel om me bij te warmen, de lach van een kind en de vergeving van zonden, het gebed dat één vergeten lid van de kerk voor me opzendt en het eeuwige leven. Dat ga ik nu zeggen met mijn tevredenheid en mijn geduld, met mijn geloof en mijn hoop en mijn vertrouwen, met mijn moed in moedeloosheid, met mijn geluk in tranen. Dat ga ik nu zeggen. Dat éne: de Heere is goed.

En ja, dan komt dat andere vanzelf: mijn geloften zal ik de Heere betalen. Nu ga ik leven voor Hem. Nu is mijn werk voor Hem. En mijn vrije tijd is voor Hem. En mijn centen zijn voor Hem.

Dat is geen kwestie meer van „moeten“ en van „plicht“. Want je wilt niet anders meer. Je kunt niet anders meer. Dán kun je niet anders meer.

En dan kun je je geloften aan God ook niet anders meer betalen dan in de tegenwoordigheid van Gods volk.

Deze man verschijnt voor de Heere met zijn dankbaarheid. Maar die liefde en lof gaat Hij voor God ten offer mengen in 't heiligdom, waar 't volk vergaderd is. Hij gaat met zijn liefde tot God en met zijn dankbaarheid jegens God en met zijn offers aan God naar de kerk toe, naar de broeders toe, naar Gods volk toe.

Dat is nu de man die gezegd heeft: alle mensen zijn leugenaars. Dat is de man die in zijn wanhoop zei: je kunt op niemand meer aan, ze laten je allemaal in de steek.

Maar naar die mensen gaat hij nu toe. Ze hebben hem laten modderen, ze hebben hem

INHOUD

Een levend dankoffer	J. K.
Eenzaamheid	H. J. J.
Onder de regenboog (IV)	R. B.
De christen en de kunst, vandaag	H. R. R.
Persschouw	
Kerknieuws	
Van hier en ginds	

zelfs nog een trap nagegeven. Maar met zijn offers voor de Heere gaat hij naar hén toe. Hij zegt: nu wil ik de Heere dienen. Maar hij voegt er meteen aan toe: ik ga mijn broeders dienen. Ik ga mijn dank aan God bewijzen door me aan mijn broeders te geven.

Zo simpel is nu de dankbaarheid. Zo simpel is het voor wie de Heere ziet in zijn onbegrijpelijke genade.

Want wie de Heere zo kent, wie de Heere zo liefheeft, — die móet dat zeggen tegen God en tegen de mensen. Het straalt uit zijn leven, uit zijn werk, uit zijn gesprekken. En dus kómt hij ook met zijn offers, zijn gaven. Dus komt hij met zichzelf als een gave. Een gave voor God en een gave voor de broeders. Een gave voor die broeders die niets voor hem waren, voor die broeders die hem gekweld hebben en gesard.

Zo eenvoudig is het nu voor wie gelóóft. Voor wie leeft van het wonder van Gods ge-

nade. Voor wie dat weet: de Heere redde mij van de dood.

Want als we dat wéten, dan gebeurt het. Dan gaan we dát offer brengen dat wij voor onmogelijk houden. Dan gaan we toch doen wat wij niet kunnen doen en niet willen doen. Dan gaan we álles, onszélf, geven aan God, en dan gaan we álles, onszélf, geven aan lastige hardvochtige broeders. Dan wachten we niet meer af, wat de anderen doen. Maar we gaan op die anderen toe. En we leggen onszelf voor die anderen neer en zó zeggen we het hun, vlak in hun boze, achterdochtige gezicht: dit is voor jou; ik ben voor jou. Hoor maar: ik heb jou lief.

WANT....

Want Góð heb ik lief.

Haulerwijk

J. Keuning

Eenzaamheid

Er wordt veel onder eenzaamheid geleden in wereld en kerk, in steden en dorpen en in alle kringen. Er stond een merkwaardig bericht in de krant: Een oude man van 87 jaar ging nog emigreren naar zijn enige dochter, die in Australië woonde. Hier had hij maar één zuster meer, die ook oud was en waaraan hij niet veel had. Daarom verhuisde hij naar het verre land. Hij zal het hier eenzaam gehad hebben en zocht de gemeenschap bij z'n dochter. Nog een ander berichtje bewijst hoe moeilijk eenzaamheid is te dragen. Een journalist nam de proef, hoelang hij het op een onbewoond eiland kon uithouden. Eten en drinken had hij genoeg. Maar hij hield het niet lang uit. Volstreekte eenzaamheid zou een mens krankzinnig kunnen maken.

Niet alleen op een onbewoond eiland, maar ook in een dichtbevolkte stad kan iemand het eenzaam hebben. Tientallen bewoners in een flat kennen elkaar nauwelijks. Men passeert elkaar op de trap of staat naast mekaar in de lift. Men is wel bij mekaar en mist toch elke gemeenschap.

Ook in de kerk kan een mens het eenzaam hebben. Hoewel wij geloven, dat die kerk is de „gemeenschap der heiligen”. Dat betekent volgens de Catechismus: „Eerstelijk, dat de gelovigen allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Here Christus en al zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden”.

De zonde werkt ook hier storend. En menige eenzame klaagt, dat niemand naar hem of haar omziet. Dat zal in een kerk in de stad waarschijnlijk eerder voorkomen dan in een dorpsgemeente. Maar ook daar kan het voorkomen, dat de eenzamen worden vergeten.

Wat is dat erg. Stelt u dat maar eens voor: Een oude man, die z'n vrouw heeft verloren en alleen woont. Hij loopt hier of daar wel eens in, maar ontvangt geen tegenbezoek. Of zeer zelden. Hij heeft geen mens, tegen wie hij spreken kan. Zit de ganse dag met z'n gedachten alleen. Wandelt wel eens een straatje om — als dit tenminste vanwege de leeftijd nog kan — maar zit dan weer bij zichzelf thuis. Als we aan gemeenschap gewend zijn in gezin of vriendenkring kunnen we ons haast niet indenken hoe ellendig de eenzaamheid kan zijn. In Psalm 25 wordt de ontroerende klacht vernomen: „Wend u tot mij en wees mij genadig, want ik ben eenzaam en ellendig. De benauwd-

heden mijns harten hebben zich wijd uitgestrekt; voer mij uit mijn noden”.

Niet alleen oude mensen kunnen eenzaam zijn. Er zijn ook jongeren, die alleen op de wereld staan. Niet zo lang geleden hoorde ik zo iemand klagen, dat er voor de eenzamen zelden of nooit werd gebeden in de samenkomst der gemeente. Zouden we niet wat meer aan hen moeten denken? Er staat in de Schrift: „Zuivere en onbevleete godsdienst voor God, de Vader, is: omzien naar wezen en weduwen in hun druk”. Zouden we ook niet mogen zeggen: Tot de dienst van God behoort ook het omzien naar de eenzamen?

Er zijn organisaties in wereld en kerk voor bejaardenzorg. Dat is prachtig. In sommige gemeenten zorgt men er voor, dat bejaarden en eenzamen op hun verjaardag een bezoek en een bloemetje krijgen. Ook zorgt men voor wat lectuur en hulp als die nodig is.

Maar iedere gelovige zal zich moeten afvragen: Wat kan ik in mijn omgeving doen? Kan ik wat zijn voor een eenzame? „Daar is niet veel aan”, zal mogelijk iemand zeggen. Dat kan wel waar zijn, maar het gaat er in ons leven niet om wat wij „er aan hebben”, maar wat anderen aan ons hebben. We mogen denken aan het woord uit Fil. 2: „Ieder lette niet slechts op zijn eigen belang, maar ieder (lette) ook op dat van anderen. Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in Christus Jezus was, die, in de gestalte Gods zijnde, het Gode gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, maar Zichzelf ontleedigd heeft, en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen, en den mensen gelijk geworden is”. Als Hij eens alleen aan Zichzelf had gedacht, wat zou er van ons zijn terecht gekomen? Hij heeft voor ons het offer van zijn leven gegeven. Dát wordt van ons niet gevraagd. Het kost ons het leven niet als we een eenzame het leven een beetje veraangamen. Wel een beetje tijd en mogelijk enig geld. Is het niet heerlijk als we daarmee onze naaste en zo onze Here mogen dienen?

* * *

Er is ook een eenzaamheid van andere aard. We leven vaak langs elkaar heen. Zelfs in het gezin kan het voorkomen, dat de leden wel bij elkaar zijn, aan tafel, in de huiskamer om de haard. Terwijl ze toch niets voor elkaar zijn. Men spreekt over alles en nog wat, maar alles aan de oppervlakte. En men uit zich bijna niet over zaken, die het hart raken.

Ik herinner mij het volgende geval. Daar was een meisje met geloofsmoeilikheden, zal ik maar zeggen. Ze kwam er met mij over spreken en sprak zich uit.

Toen vroeg ik haar of zij er wel eens met iemand anders over gesproken had. Met haar Moeder of met haar zuster, die weinig in leeftijd van haar verschilde. Met wie ze in één kamer sliep. Het antwoord luidde: „Nee, daar praten wij nooit over. Mijn zuster zou dat heel gek vinden”. Wat dat betreft leefden ze langs elkaar heen.

Haar zuster zou dit helemaal niet gek gevonden hebben. Want een paar weken later komt die bij mij om te spreken over haar moeilijkheden. Zou ze wel belijdenis doen? Maar ze had zoveel gebreken. En haar geloof was zo zwak. En ze hoorde wel eens zeggen, dat „het niet zo gemakkelijk ging”. Op mijn vraag of zij daar wel eens met haar zuster over sprak antwoordde zij: „Welneen. Dat zou zij heel vreemd vinden. Daarover spreken wij nooit”.

Vermoedelijk staat dit geval niet alleen. Wat leven we vaak langs elkander heen. Schamen we ons soms voor het Evangelie? Vinden we het maar wat vreemd als eens de naam van de Here wordt genoemd? Gebeurt dit alleen maar in het gebed en bij het lezen van de Schrift?

Nu weet ik wel, dat er ook een vroompraterij is die niet deugt. Er zijn mensen, die altijd en overal de naam des HEREN in de mond hebben. Ook als het niet te pas komt. Maar het is ook niet goed om in alle talen te zwijgen van de HERE en van wat Hij beloofd en bevolen heeft.

We lezen in Deut. 6:4: „Hoor, Israël: de HERE is onze God; de HERE is één! Gij zult de HERE uw God liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht. Wat Ik u heden gebied, zal in uw hart zijn, gij zult het uw kinderen inprenten en daarover spreken, wanneer gij in uw huis zit, wanneer gij onderweg zijt, wanneer gij nederligt en wanneer gij opstaat”. Zou dat voor ons nog niet gelden? En zo ja, doen we het?

Misschien zal iemand zeggen: „Maar op onze verschillende verenigingen worden toch allerlei onderwerpen uit de Schrift behandeld en dan komen de tongen toch wel los?” Dat ontken ik natuurlijk niet, maar ik spreek nu over de gewone, dagelijkse omgang met elkander. Komen daar de tongen ook zo los?

We mogen ons wel afvragen of wij niet te eenzaam leven vaak. Voor korte tijd had ik daarover met een goede kennis een gesprek. We vroegen ons af hoe het toch komt, dat we ons voor zo weinig mensen durven uitspreken. Zou het geen gebrek aan vertrouwen in elkaar zijn? En is dat gebrek aan vertrouwen geen ernstig gebrek? En moeten we daartegen niet strijden? Laten we trachten ons vertrouwen aan anderen te geven. Dan kunnen we ook van anderen verwachten, dat zij ons vertrouwen.

We lezen in I Thess. 5:11: „Daarom vermaant elkander en sticht de een de ander, gelijk gij ook doet”. Dat hoofdstuk handelt over de wederkomst van Christus. Die voor de ongelovigen zal komen als een dief in de nacht. Voor de kinderen des lichts mag dat niet zo zijn. Zij moeten nuchter zijn en waken en zich wapenen met het harnas van geloof en liefde en met de helm van de hoop der zaligheid. De gelovigen mogen weten, dat God hen niet gesteld heeft om in zijn toorn onder te gaan, maar tot verkrijging der zaligheid. In dát verband staat dan: „Vermaant elkander en bouwt elkander op”.

Als we iemand een verkeerde weg zien inslaan moeten we hem waarschuwen. Een treurende mogen we troosten met te wijzen op Christus, die opgestaan is uit de doden. Een bekommerde mogen we wijzen op de grote genade Gods, die zijn Zoon gegeven heeft tot redding van zondaren. Een moedeloze mogen we wijzen op de beloften Gods, die in Christus Jezus

ja en amen zijn. Gebeurt dit vaak? Doen we daar allen aan mee? God weet alleen hoe het daarmee staat. Maar mijn pastorale praktijk heeft mij doen vrezen, dat hier een groot gebrek is.

Moeten wij ons niet beschuldigen van veel ontrouw in dit opzicht? Ik verlang niet naar de gezelschappen, waar men z'n „ziel" op tafel legt en iedereen laat keuren hoe het er mee staat. Ik verlang ook niet naar samenkomsten, waar men met z'n zonden te koop loopt, alsof het een lust is die uit te stallen. Maar ik verlang wel naar een gemeenschap, waar men een „goed woord" horen kan en waar men dat kwijt kan.

Een vrouw zei eens tegen mij: „Er zijn weinig mensen, met wie ik over de HERE en zijn dienst kan spreken. Ze zijn met een lampje te zoeken". Er wordt heel wat gedebatteerd en getheoretiseerd. En op z'n tijd is dat goed. Maar daar kan het

hart buiten staan. Er mankeert heel wat aan de gemeenschap der heiligen. Zou dat niet voortkomen uit gebrek aan kinderlijk geloof? Dat kinderlijk durft spreken? Kinderen kunnen ons zo beschamen. De kleine peuters durven zo maar zeggen: „De HERE kan alles". De Here Jezus heeft dan ook gezegd, dat we moeten worden als de kinderen om in te gaan in het Koninkrijk der hemelen.

Er wordt veel over de kerk gesproken in onze kring. Laten we niet vergeten dat de kerk is: de gemeenschap der heiligen. Waar die gemeenschap bloeit, daar bloeit de kerk. Waar die gemeenschap ziek is, daar is de kerk ziek. In een gezonde kerk worden de eenzamen bezocht en treurende getroost en moedelozen bemoedigd. Daar is bereidheid en vrijmoedigheid om zijn gaven tot nut en ter zaligheid der andere lidmaten met vreugde aan te wenden.

H. J. Jager.

Onder de regenboog

IV.

De HERE God bleef ook na de val het leven der mensheid zoeken. Daarom legde Hij de mens een heilige oorlog tegen de Satan en zijn duivelen op. Heel de mensheid werd tot de krijgsmacht gemobiliseerd. Hij verbrak de vriendschap, die ten dode was en stelde een vijandschap, die ten leven was. Daarbij gaf Hij de belofte, dat, hoewel de vijand veel schade zou aanrichten en grote smart en nood over de mens zou brengen, uiteindelijk zijn hoofd verpletterd zou worden. Zo betoonde de Here zich toen al de Schenker en Beminnar van het leven.

In Gen. 4 lezen wij echter al van een desertie uit het leger Gods. Kaïn wilde het mobilisatiebevel Gods niet opvolgen en liep uit de gelederen, waarin God hem gesteld had, weg. Hij was door zijn ouders van kindsbeen onderwezen. Hij volgde hen na en bad en offerde ook. Maar hij zocht daarin zich zelf. Hij wilde in zich zelf wat zijn en hij zocht het leven te bezitten buiten God. De Here zag hij als een verre, vreemde macht, die hem bedreigde en die hij te vriend moest houden, opdat Hij aan zijn kant zou staan en hem zou helpen. Hij kende de Here niet als de God des levens, in wiens liefde zijn ganse bestaan rustte en wien te dienen en lief te hebben, de grote vreugde van zijn leven mocht wezen. Hij zocht altijd weer zich zelf en zijn eigen heerlijkheid.

De Here waarschuwde Kaïn door hem te kennen te geven, dat zijn offer Hem niet aangenaam was. Maar Kaïn luisterde niet. Hij werd jaloers op zijn broer, toen de Here het offer van Abel wél aannam en ging hem haten. Hij meende, dat zijn broer zich in de gunst van God had ingedrongen ten koste van hem en zo wél klaar gekregen had, wat hem niet was gelukt. De Here waarschuwde nog weer: Wanneer gij de zonde ruimte geeft, ligt zij als een belager achter de deur. Wanneer gij de deur op een kier zet, zal de vijand de deuren opensnijten en u overweldigen.

Maar Kaïn wilde niet luisteren. Hij gaf de zonde ruimte. Toen ging de zonde over hem heersen. Hij sloeg zijn broer doelbewust dood en ruimde daarmee zijn concurrent uit de weg. Hij gaf niet om God en haatte zijn broer en was zich zelf een wet. Hij wilde niet naar de Here horen en in zijn gemeenschap het leven hebben. Hij achtte de vriendschap met de Satan begeerlijker en hij liep weg van de mensheid, die God in zijn liefde aan zijn kant gezet had. Hij was de eerste, die dat deed. Hij wilde

het leven bezitten in eigen kracht, buiten God en tegen God in.

Toen werd Kaïn vervloekt. Dat was met Adam en Eva nog niet gebeurd. Dat geschiedde wel met Kaïn. Zijn zonde was ook zo veel zwaarder dan die van zijn ouders.

Toch stierf Kaïn niet aanstonds. Hij wilde buiten Gods liefde leven en de aarde bezitten door eigen kracht. Welnu, hij mocht tonen, wat hij van dit leven maakte. De afrekening zou later komen. Op Gods grote dag.

Het ging Kaïn schijnbaar goed. Hij bouwde een stad, een vaste plaats met een muur er om heen en noemde die naar zijn eerste zoon. Die zoon, uit hem voortgekomen, was het symbool van zijn kracht. Zo werd de sterkte, naar zijn zoon genoemd, een monument van zijn vermogen. Hij kreeg ook een groot nageslacht en veel bezit en grote macht. Het leek, dat hij zijn doel zou bereiken. Het leven te bezitten en er van te genieten en veilig te zijn zonder God.

Zijn nageslacht ging in die weg verder. Als voorbeeld noemt de Schrift Lamech, de zevende van Adam af in het geslacht van Kaïn. Op dat getal zeven moet men letten. De Schrift gebruikt dat getal vaak om aan te geven, dat iets tot zijn volheid en hoogtepunt gekomen is. Zo noemt Gods Woord Henoeh als de zevende in het godvruchtig geslacht van Set en Lamech als de zevende in de linie van Kaïn. In Lamech komt, wat het geslacht van Kaïn drijft, tot zijn volheid.

Lamech nam zich twee vrouwen. Daarmee verbrak hij Gods ordening omtrent het huwelijk. Maar hij wilde veel zonen en dochters hebben en zo groot en machtig worden. Natuurlijk werd daardoor het huwelijk nog meer ontworpen, dan het na de zondeval al was. Maar Lamech kreeg zijn zin. Hij ontving veel kinderen en werd groot en machtig.

Zijn zonen werden bovendien mannen, die de mensheid enorm vooruit brachten. Zij maakten tenten. Daardoor werd het leven comfortabeler. Zij vonden muziekinstrumenten uit. Daardoor ontwikkelden zich dans en zang. Hoe schoon werd daardoor het leven. Zij ontdekten, hoe men metalen kan smelten en bewerken. Zo konden zij messen en zwaarden voor hun vader en zich zelf maken. Door al deze uitvindingen werd Lamech groot en kon hij heersen over de anderen. En zo machtig vond hij zich zelf, dat hij hoogmoedig met de Here durfde spotten. Had de Here indertijd beloofd Kaïn te beschermen en zeventvoudig te straffen, wie hem zou doden, Lamech spottte, dat hij zich zelf nog veel beter kon be-

schermen dan de Here het deed. Hij zou zich zeven en zeventig maal wreken op ieder, die een vinger naar hem durfde uitsteken.

Zo was er een geweldige ontwikkeling bij het geslacht van Lamech. Daar was plezier, muziek, dans, vrouwelijk schoon, comfort, macht én veiligheid.

De drift om zich van de Here vrij te maken en zonder God de aarde te bezitten en gelukkig te zijn, drijft de ongelovigen soms sterk aan. De Here gebruikt de rage van het afvallige hart om de mensheid rijker te maken en verder te brengen in de ontsluiting der schepping.

Toch was het geslacht van Lamech niet echt gelukkig. In het leven buiten de liefde Gods was de dood. De onrust en de angst weer opnieuw en steeds beter te beveiligen was er. Daarom trachtte men zich steeds te weren tegen de natuurkrachten en de gewelddaden van de medemensen. Welk een ontbindende invloed zal de polymie op het huwelijk uitgeoefend hebben. En hoe sprak het brallende lied van Lamech van machtswellust, haat, moord en doodslag. Er was een fabelachtige ontwikkeling in het geslacht van Lamech. Maar de dood keek uit alle vensters. Dit was het, wat het geslacht van Kaïn bereikte.

Toch was niet heel de mensheid de weg van Kaïn gegaan. Na Abels dood had de Here een plaatsvervanger in Seth gegeven. Hij nam de lijn op, waar Abel die had laten vallen. En ook aan Seth werd een zoon geboren, Enos. Zo kwam er toch een volk, dat aan de kant van de Here wilde staan en van zijn liefde wilde leven.

Dat geslacht roemde niet in de kracht van de mens en in zijn schoonheid en vooruitgang. Enos heette de zoon van Seth. Die naam betekent in het Hebreeuws: zwak, broos, sterfelijk. Tegenover de zelfroem van het geslacht van Kaïn beleed het geslacht van Seth de zwakheid en broosheid van de mens. En het verwachtte zijn sterkte van de Here.

In de dagen van Enos werden de verhoudingen met het geslacht van Kaïn steeds moeilijker. De Kaïnieten waren talrijk en machtig. Zij lachten om het geslacht van Seth en achtten zich verre verheven boven hen, die trouw wilden blijven aan het mobilisatiebevel des Heren. Zij vormden een grote macht tegenover hen, die hen al meer ging bedreigen.

Toen begon men de naam des Heren aan te roepen. De Sethieten begonnen toen bijeen te komen in de openbare eredienst. Zij beantwoordden het roemen in de mens, zoals dat bij de Kaïnieten gevonden werd, niet met één pochen op hun kracht. Zij gingen het al meer bij de Here zoeken en kwamen daartoe in de publieke eredienst bijeen. In het voortgaande verstaan van de wil des Heren, hebben de Sethieten begrepen, dat zij elkander in de eredienst moesten bewaren en sterken. Wij zullen ons dat wellicht zo moeten voorstellen, dat zij op geregelde tijden samen een offer hebben gebracht en gebeden hebben. Misschien heeft het hoofd van het geslacht dan ook verteld van beloften en bevelen des Heren en hebben zij een eenvoudig lied gezongen. Zo hebben zij elkander vastgehouden en gesterkt.

Maar ook het geslacht van Seth bleef niet op deze weg. De jeugd werd gevangen door de bekoring, die er uitging van het leven der Kaïnieten. Zij zagen het comfort, de macht en de grootheid van dit geslacht. Zij waren verbaasd over de vreugde en de uitgelatenheid bij hun feesten en zij werden aangetrokken door hun durf en hun vrijheid. De meisjes der Kaïnieten waren mooi en lonkten naar hen. Die wisten, wat leven was! Toen trouwden zij met de meisjes uit het geslacht van Kaïn en Lamech. Maar toen zij getrouwd waren, gingen zij

net zo leven als hun vrouwen. En hun kinderen hadden toen geen moeders, die hun vertelden van de Here, van zijn heerlijke schepping, van de zondeval, van de oorlog, die de Here gesteld had en de volkomen verlossing, die eens komen zou.

Zo verdween het geslacht, dat naar Gods oorlogsbevel hoorde en de heilige krijg wilde voeren. Het werd donker op de aarde. De dood ging al meer op de aarde heersen en er leek geen hoop meer te bestaan voor de mensheid. Rusteloos zocht men het leven te bezitten buiten God. Men genoot van de valse vrijheid. Steeds weer zocht men meer macht, vreugde en veiligheid buiten de Here. Natuurlijk bracht zulk een leven veel angst en pijn mee. Want het leven werd steeds meer ontworcht door leugen, bedrog, haat, ontucht, moord en doodslag. Daar schreide men ook bittere tranen over. Maar men lachte zijn tranen ook weer weg door de vreugde, die men had in zijn zondige vrijheidswaan.

De HERE God zag hoe de mensheid van kwaad tot erger verviel. Hij wilde de mens het leven geven. Daartoe had Hij hem geschapen en na de val weer opgezocht en de eeuwige vete met de Satan afgekondigd. Na Kaïns desertie had hij Seth doen geboren worden. Maar ook dit geslacht had nu gemene zaak met Gods vijand gemaakt. Allen weken zij af. Niemand wilde de zijde van God Jahwe houden.

Toen berouwde het de Here, dat Hij de mens gemaakt had en Hij sprak: Mijn Geest zal niet altoos in de mens blijven, nu zij zich misgaan hebben. Hij is vlees. Zijn dagen zullen 120 jaar zijn, Gen. 6 : 3. De Here was diep geroerd en smartelijk getroffen door de zonde, waarin de mens met een hartstochtelijk genoegen voortging en Hij was bitter teleurgesteld, dat de zonde zo voortvrat in de mensheid, die Hij in zijn liefde het leven gegeven had en die Hij na de val in zijn liefde aan zijn kant had gesteld.

Daarom keerde Hij zich tegen die zondige mensheid en besloot Hij haar nog 120 jaar tijd ter bekering te geven en dan zijn

Levensgeest van de mens weg te nemen, wanneer er geen verandering kwam. De mensen dachten in hun overmoed zo hoog van zich zelf. Zij dachten te kunnen leven zonder de Here. Maar zij hadden het leven alleen doordat de Here hun elke dag zijn Levensgeest schonk. Welnu, over 120 jaar zouden zij ervaren, dat zij vlees, dat zij broze mensen waren.

Maar ook toen liet de Here de mensheid niet los. Hij had de mens in zijn liefde geschapen en hem in zijn liefde na de val opgezocht en aan zijn zijde gesteld en de volkomen verlossing in het uitzicht gesteld. Die liefde Gods bleef zich doorzetten. Hij zou de hoogmoed van de mens beschamen in de zondvloed. Maar Hij wilde toch zijn mensheid vast houden. In Noach zou de mensheid zich voort zetten en een nieuwe toekomst hebben. Toen de catastrofe van de grote vloed kwam, werden Noach en die bij hem waren, met vele dieren, bewaard.

Noach en de zijnen werden bewaard. Hoe lichtte daarin de liefde des Heren, die zich bleef voortzetten! Dat is, dunkt ons, de evangelische hoofdgedachte van het verhaal van de zondvloed. De Here brak de overmoed van hen, die het leven in zich zelf meenden te bezitten. Maar Noach werd bewaard. Sterker en duidelijker nog: de Here wilde in zijn liefde de mensheid niet loslaten en haar laten ondergaan in haar ongerechtigheid. Daarom heeft Hij de zondaren van de aardbodem weggedaan. Anders zouden ook de rechtvaardige Noach en zijn geslacht meegezogen zijn door de ongerechtigheid. God Jahwe liet een wereld verdrinken, opdat Noachs geslacht in die wereld niet zou verdrinken. Zo bewaarde Hij zich een volk, een mensheid, die zijn zijde wilde houden en van zijn liefde wilde leven.

God Jahwe redde door het water, dat de goddelozen verzwolg, Noach en daarin de mensheid, voor wie het oude bevel en de oude belofte bleef gelden. Gods liefde bleef zich doorzetten en de Here bleef het leven en de redding van zijn mensheid zoeken. Oegstgeest. R. Brands.

De Christen en de kunst, vandaag ¹⁾

Toen ik vorig jaar in de V.S. rondreisde, en daarbij zeer vele kunsthistorische instituten van universiteiten en colleges bezocht, werd ik zeer getroffen door de grote belangstelling die de beeldende kunsten genieten. Waar tien jaar geleden nog weinig of niets in deze richting gedaan werd en slechts een enkele student enige belangstelling toonde, was nu een uitgebreide staf. Niet alleen concentreerde een vrij groot aantal studenten zich op kunstgeschiedenis en kunstbeoefening als hun hoofdvak, maar ook was er een zeer grote toeloop tot inleidende cursussen van jongeren die hier nader over wilden horen.

Ik kan daar aan toevoegen dat ook in Nederland de belangstelling voor deze vakken sterk gestegen is, en het aantal studenten ver boven de normale percentuele stijging toeneemt. Hetgeen hier nu direct op volgt geldt in mindere mate in Nederland, maar er is daarom geen reden te menen dat de problemen waar zij daar in de V.S., mee te maken hebben hier niet zouden gelden. Integendeel, zij hebben daar een achterstand in te halen — waar ze zeer bewust en zeer conscientieus aan werken.

Vrijwel altijd worden op de Amerikaanse instituten van hoger onderwijs uitvoerige cursussen moderne kunst gegeven —

in tegenstelling tot ons land, waar dat maar incidenteel, en slechts op één universiteit als vast programmapunt gebeurt —.

Ook het onderwijs voor de praktische kunstbeoefening is gericht op het vervaardigen van werken in moderne stijl. Dat laatste spreekt ten dele wel vanzelf, maar al deze cursussen en opleidingen doen meer: zij propageren alle het abstracte expressionisme dat gevonden wordt in de jongste kunstrichtingen. Deze groeiende belangstelling gevoegd bij de gerichtheid van dit onderwijs kan en zal ingrijpende gevolgen hebben. De jongelui, die nu gevormd worden zullen over een jaar of tien, twintig in de positie zijn door hun opdrachten, door hun invloed en medezeggenschap hun gevormde smaak praktisch in de stijl en vorm van binnenhuisinrichting, versiering van gebouwen, bij de oprichting van monumenten etc. te laten prevaleren. Dat wil zeggen, veel meer nog dan thans het geval is zal de wereld een modern uiterlijk krijgen. Dat geldt ten dele al in ons land, en als dat sterker doorwerkt in de V.S. zullen wij er indirect ook weer meer mee te maken krijgen.

Moderne kunst is niet zonder meer kunst, die wat anders van stijl is dan vroeger, maar in wezen hetzelfde zou zijn. De verhitte discussies die moderne kunst steeds weer oproept bewijzen al dat er meer aan de hand is. Moderne kunst heeft een zeer bepaalde geestelijke inhoud, ook al zal het

niet altijd eenvoudig zijn te bepalen hoe de vormen de inhoud dragen. Moderne kunst propageren is een nieuwe levensstijl prediken, zo zeggen de „moderneren” zelf, en daarom is het de moeite waard zich hier mee bezig te houden. Moderne kunst is al meer dan een halve eeuw oud, maar pas nu krijgt het een grote quantitatieve en kwalitatieve invloed op een grotere groep mensen.

Minder dan ooit zullen we dus de moderne kunst kunnen veronachtzamen. Wijzelf, en nog meer onze kinderen zullen hun positie moeten bepalen ten opzichte van deze nieuwe kunst. Daarover willen we het nu hebben.

Alle grote culturen hebben hun kunst gehad, die voor ons, die zoveel later leven, soms de enige sleutel vormt tot het verstaan van hun grootheid en betekenis, en in sommige gevallen zelfs de enige mogelijkheid is om door te dringen tot de aard en het geestelijk karakter van die culturen: hun inzicht in de menselijke natuur, hun diepte en breedte en gerichtheid.

Is dat alles van de duivel? Zijn al deze menselijke activiteiten puur wereldlijk in de slechtste zin van het woord, waarmee de mens afgetrokken wordt van zijn ware door God gegeven bestemming? Of behoort de kunstactiviteit tot de geschapen menselijke natuur, tot door God aan de mens gegeven mogelijkheden, die Hij wil dat de mens zal ontwikkelen om er mee te werken? De vraag stellen is die beantwoorden: het zou godslasterlijk zijn te veronderstellen dat God de mens een eigenschap zou hebben ingelegd die als zodanig zondig en verkeerd zou zijn.

Maar waarom zijn de christenen heden ten dage zo volkomen zonder contact met wat er op dit gebied gebeurt, of zijn zij vaak zo terughoudend als het over kunstactiviteit gaat? Waarom de haast volkomen steriliteit op dit gebied? Wie kan vandaag enige kunstenaar van werkelijke grootheid of betekenis noemen die uitgesproken een christen is — een schrijver of componist of schilder, beeldhouwer of architect —?

De christenen zijn niet altijd zo onvruchtbaar geweest. De oud-testamentische tijden kennen de Psalmen en de grote literaire kwaliteiten van bijbelboeken als Job, Spreuken, Hooglied en Prediker, om maar iets te noemen. En na de hemelvaart van onze Here zijn er heel wat dichters te noemen, terwijl de mozaïeken van Rome en Ravenna, de illustraties van boeken in de tijd van Karel de Grote en de Ottoonse Duitse keizers, en de rijke tradities van de middeleeuwse architecten en beeldhouwers bewijzen dat het christendom geen fnuikende invloed had op de kunsten.

En de reformatie? We kunnen de grote Dürer noemen, de schepper van de magnifieke en door en door schriftgetrouwe Apocalyps in houtsneden, en we kunnen denken aan het Geneefse psalter, dat zoveel bijgedragen heeft tot de verbreiding van de ideeën van de reformatie, om te weten dat ook deze bevruchtend op de kunsten heeft gewerkt. En daarbij mogen we niet vergeten componisten als Sweelinck, Schütz en Bach, en de schilders van onze gouden eeuw.

Maar hoe komt het dat deze stroom van artistieke creativiteit tot staan werd gebracht, en dat bij het angelsaksische puritanisme en de Nederlandse gereformeerde groepering de kunstactiviteit vrijwel geheel werd gedooft? Heeft dat protestantisme dan geen kracht meer opgebracht, en is de vrijmaking „door het geloof alleen” fnuikend geweest voor de kunst? Zou het echte evangelie dan toch onverbindbaar zijn met kunst?

Of zouden in het Nederlandse en angelsaksische puritanisme andere krachten gewerkt hebben? Het oude mysticisme, met

¹⁾ Dit is de Hollandse versie van een artikel dat ik op verzoek van de redactie schreef van „Christianity Today”.

zijn verachting voor alles dat niet strikt religieus is, voor alles dat tot de aarde en het menselijke leven behoort, met zijn uitsluitende belangstelling voor de „ziel” en de hemelse toekomst, zou hier van invloed kunnen zijn geweest. Dit spiritualisme, dat door Anabaptistische invloeden mede het karakter ging bepalen van het puritanisme, ziet niet, dat niet de ziel of onze wedergeboorte het eerste moet zijn, maar veel eerder het „Uw Naam worde geheiligd”, en dat dat laatste betekent dat we alle ons door God gegeven mogelijkheden zullen ontwikkelen. We zullen al onze activiteiten in gehoorzaamheid tot Hem stellen. Hiermee zullen we nooit klaar komen, tot de grote dag van de wederkomst onzes Heren aanbreekt. En de zonde, de geestelijke krachten der duisternis, zullen bestreden moeten worden op ieder terrein, daar anders Hem zijn lof onthouden wordt. Hoe zullen we die strijd strijden? Lees Ephese 6!

En zo is het onmogelijk om ons uit de strijd terug te trekken, noch ook die te beperken tot politiek, wetenschap, of het sociaal-economische vlak, of zuiver en alleen tot het persoonlijke leven. De strijd is overal waar een christen werkt en actief is, in zijn ziel en in zijn seksuele leven, in zijn intellectuele arbeid alsook in zijn sociale activiteit, in zijn feesten en in zijn smarten. Maar ook de gehoorzaamheid begint op al die terreinen, en de christelijke vrijheid en liefde, de lof van God en de vernieuwing van onze geest, kortom het nieuwe leven door de kracht van het evangelie zal tot uiting moeten komen in heel ons menselijke leven, op alle niveau's en op alle gebieden van menselijke mogelijkheden. De vernieuwde mens heeft een taak gekregen: het zout van de aarde zal hij zijn.

Als we naar de kunsten vandaag kijken, moeten we wel tot de conclusie komen dat ze zekere tekenen zijn van de totale ontkerstening van onze cultuur — ze zullen ook voor toekomstige geslachten hiervan spreken. Ze zijn een uitdrukking van een geheel onwedergeboren cultuuractiviteit. Maar waarom toch? Er zijn toch nog vele christenen, en de doorwerking van christelijke beginselen is toch nog op vele gebieden op te merken? Een reden zou kunnen zijn dat de christenen zeker al meer dan twee eeuwen zich onthouden hebben van iedere kunst-activiteit, actief en passief. Onder de banier van vroomheid en gereformeerde hebben we dit terrein verlaten... en de krachten der duisternis hebben onze plaatsen ingenomen. De kunsten zijn vandaag in velerlei opzicht „ongezouten” menselijke werkzaamheid te noemen. En daarom mogen we allerminst met minachting hierop neerkijken.

Veeleer zijn bewogenheid en liefde op hun plaats, en ook een gevoel van onbehagen dat de onbevredigende toestand althans ten dele onze schuld is, zodat wij mede verantwoordelijk zijn. Nergens zijn de christenen zo absent geweest als wanneer het ging om kunst, waardoor we te beter kunnen begrijpen waarom juist op dit gebied de avant-garde van de moderne wereld haar spreekbuis bij uitstek heeft gevonden in haar streven naar het bouwen van een cultuur zonder God, zonder Christus. Daarmee is men vaak de tradities van het oude humanisme aan het ondergraven,

..... Eenheid in God betekent zelf niets zijn.

Wanneer wij in God samen verenigd zijn, volgen wij de regel, dat wij zelf niets zijn en wel in die mate, dat men aan onze bescheidenheid merkt, dat er geen laatdunkendheid is, die ons verdeeld houdt. En dat zo ook de ootmoedigheid lankmoedigheid meebrengt, en dus ook bij het veroordelen van gebreken wij de mens tot God trachten te trekken en hen steeds willen winnen, liever dan hen te verbitteren.

Calvijn.

en raakt men schoonheid, waarheid, wel-luidendheid en vriendelijkheid kwijt — kortom men doet het tegendeel van datgene waartoe de mens volgens Phillippenzen 4 : 8 geroepen is.

En hier ligt nu ook onze moeite: dat we geen enkele traditie hebben waarop we kunnen bouwen als het gaat om kunst, zelfs als het gaat om kunstbeschouwing, het kritisch met kunstwerken bezig zijn. Wij hebben vele generaties geleden het contact met het artistieke gebeuren al verloren, terwijl juist daar de voorposten van de na-christelijke bewegingen gevonden worden.

We kunnen in dit artikel niet ingaan op de moderne kunst zelf. Slechts willen we opmerken dat iedere menselijke activiteit alleen mogelijk is indien gebruik wordt gemaakt van de menselijke mogelijkheden de mens bij de schepping door God gegeven. Wij kunnen onze talenten gebruiken voor zondige doeleinden, dat is zeker, maar zelfs een vloek moet gesproken worden in menselijke taal, anders is die vloek als vloek onmogelijk. Misschien is men in de moderne abstracte kunst dicht tot dit punt genaderd, waar zij als een expressie van een nihilistische geest eigen expressieve kracht heeft opgeheven. Maar veel moderne kunst maakt gebruik van een nieuwe taal, die als zodanig niet zondig of verkeerd is — ook de moderne reclame b.v. maakt gebruik van haar, met soms verbluffend fraaie resultaten —; niet de taal als zodanig is het eerste, maar wat men ermee zegt, daar gaat het om.

We zullen dus de taal van de moderne kunst moeten leren verstaan willen we haar boodschap kunnen begrijpen. Alleen op die wijze zullen we onderscheid kunnen maken tussen de geesten, en die beproeven. Zo zullen we ook kunnen ontdekken wat er aan positief aanvaardbare kunst, gelukkig maar, nog in onze tijd gemaakt wordt. Alleen zo zullen we kunnen zien waar waarheid en waar leugen heerst.

Is dat niet zo belangrijk? Alleen voor wat intellectuelen en gevoelige zielen, kunstgenieters? Kunnen we niet voortgaan met dit terrein te mijden? Om de kunst over te laten aan eigen lot. Maar we dienen te bedenken dat we aan deze dingen niet voorbij kunnen gaan. De moderne kunst met haar boodschap heeft haar invloed. En dan behoeven we nog niet eens te denken aan het feit dat de leidende cultuurvormers van vandaag hier hun voorposten hebben, maar aan de veel simpeler waarheid dat de mensen vandaag meer geld, meer tijd en meer middelen hebben om in direct contact te komen met heel deze wereld — men denke slechts aan radio en televisie —.

Maar denk ook aan de moderne mens zelf. Hoe zullen we hem het evangelie kunnen prediken als wij zijn taal niet verstaan? Als wij zijn vragen niet begrijpen en dus ook niet kunnen beantwoorden. Als we zijn noden en zorgen, zijn moeite en verdriet niet kennen, waaruit het evangelie toch ook deze mens zal moeten kunnen verlossen. Als we de Joden een Jood en de Grieken een Griek willen zijn in deze tijd, zullen we de moderne taal en de moderne cultuur moeten kennen. Heus, die is niet alleen in Montparnasse in Parijs, maar die moderne wereld begint naast uw deur, en de moderne mens ontmoet u elke dag.

Het is geen nieuws als ik hier zeg dat het christendom zijn vat verloren heeft met name op de intellectuelen, d.w.z. op de leidende groepen in de wereld waarin wij leven. En m.i. ligt een van de redenen in de alinea hierboven.

Maar we moeten ook aan onszelf denken, en aan onze kinderen. Wij genieten de zelfde voordelen van geld, tijd en mogelijkheden. Daarom kunnen we onze ogen

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak.
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Zeist. Giro 233117.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw

Geeft uw adreswijziging op bij het adres
secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

niet sluiten en eenvoudigweg voortleven, om onze aandacht uitsluitend te concentreren op zgn. kerkelijke activiteiten. Wijzelf en onze kinderen hebben in deze wereld te werken en te leven. Wij maken deel uit van onze maatschappij, en kunnen ons niet van ieder sociaal verkeer afsluiten. Ook onze medechristenen en onze kinderen hebben hun geestelijke verlangens en behoeften, talenten en mogelijkheden, en die zijn niet uitsluitend godsdienstig. Wij zijn niet alleen bekeerd en tot het Verbond geroepen om een hemelse toekomst, maar we zijn met lichaam en ziel verlost, hier en nu, om te werken als nieuwe mensen, die de oude Adam afleggen, d.w.z. die de zonde in heel het menszijn bestrijden met Gods hulp.

Niemand kan bevroeden hoeveel broeders en zusters gevallen zijn, hoeveel er van ons vervreemd zijn, erger, van de Here vervreemd zijn alleen omdat kunst werd geveerd en iedere activiteit op dit gebied als zonde werd beschouwd. En hoeveel gereformeerde mensenlevens zijn er niet koud en vreugdeloos gebleven, alleen omdat ze hun menselijke aspiraties en verlangens op dit gebied moesten onderdrukken, of omdat ze nooit de vreugde van het simpele lied, het eenvoudige schilderij, het kleine beetje schoonheid beleefden.

Wat gebeurt er als we op dezelfde weg voortgaan? Zal niet onze taal, geestelijk en als taal, meer en meer ouderwets en tenslotte onverstaanbaar en ongenietbaar worden voor onze tijdgenoten? Zullen we voortgaan onze medechristenen, kerkgenoten, derderangs kunst van bedenkelijk alloo voor te zetten, onder de vlag van een christelijke boodschap, die soms als zodanig ook al twijfelachtig is. We denken aan onze christelijke literatuur — hoewel daar de situatie nog het minst ongunstig is —, aan de illustraties en platen die we hen voorzetten, aan de plaatjes die we kinderen op

school en Zondagsschool meegeven. Is het tot Gods eer dat de omgeving van de christen de beelden (in plaat en schilderij) waarmee hij leeft — en die een veel dieper invloed hebben in ons leven dan we vaak vermoeden — ver beneden het minimum artistieke peil staan? Of kunnen we hier zonder meer aan de wereld ontlennen — iets wat met de loop der tijd steeds moeilijker zal zijn.

Het is waarlijk niet iets eenvoudigs waartoe we ieder aansporen. Het zal niet gaan met één simpele lezing of een gesprekje op een vergadering. Het is ook niet zonder meer ieders werk. Maar laten we de zaak niet te licht afschuiven of uitstellen. We moeten ons bewust zijn van een zeer gevaarlijke situatie, en iedere activiteit en ieder werk in deze richting aanmoedigen en ondersteunen.

Sterk geloof is nodig, geloof in de God die waarlijk bestaat en die geboden hoort. Of moeten we zeggen dat de situatie van onvruchtbaarheid en leegte, van onmacht en onwil op zichzelf tekenen zijn van een ingezonken geloof en van een totaal gemis aan waarlijk persoonlijk contact met de Here? Geloven we misschien alleen nog maar in wat weetjes, te vinden in onze belijdenis, zonder dat onze geest waarlijk leeft dicht bij de Here? Want een sterk en levend geloof is nodig willen we zoutend

zout kunnen zijn, willen we ons christelijke leven redden in de vloedgolf van moderniteit die over ons zich uitstort. We kunnen alleen werken op een stevige bijbelse basis, en we zullen moeten woekeren met de talenten die God ons gaf.

We zullen verloren terrein moeten herwinnen. Dat zal niet in een dag kunnen gebeuren. Het zal een generatie kosten. We zullen een nieuwe traditie moeten bouwen van kunstbeoordeling en kunstbegrip, teneinde te kunnen verstaan wat geboden wordt. En misschien zal de Here dan onze geboden willen verhoren en ons jonge talenten willen geven die in hun werk op niveau uitdrukking geven van een christelijke levenshouding, in alle aspecten van het leven. Want het gaat niet maar om bijbelse kunst in engere zin, maar breder en dieper: om een kunst die geen enkel aspect van het rijke menselijke leven onaangeroerd zal laten. Om een kunst, die toont dat het christendom niet dood is, omdat er geloof is in een levende God, die toont dat het bijbelse geloof ook in het huidige tijdsgewricht van betekenis kan zijn, eenvoudig omdat deze wereld des Heren is, van onze Schepper en onze Verlosser.

Het is een lange weg, en de krachten zijn zwak. Laten we de Here om hulp, wijsheid en inzicht bidden!

H. R. R.

Zendingsliefde

Wanneer we ons niet bedriegen neemt de belangstelling voor en de liefde tot de zending in onze kerken toe.

De droevige gang van zaken in Nieuw-Guinea en het „dicht-zijn” van Indonesië voor onze missionaire arbeid zijn daar misschien mee de oorzaak van.

Deze toenemende zendingsliefde is iets waarvoor we dankbaar mogen zijn. Christelijk Nederland is in de laatste eeuw zéér ten achter gebleven in de zendingsactiviteit vergeleken bij andere volken. En dat terwijl het de enorme verantwoordelijkheid droeg voor de miljoenen-bevolking van Ned. Oost-Indië. Wij kwamen — en komen — b.v. nog lang niet toe aan de bijbelgetrouwe kerken van Amerika, welke de regel hebben: 50 % van alle kerkelijke inkomsten voor de zending en 50 % voor de eigen kerk.

Nu zijn we onze koloniën geheel en voor goed kwijt. Maar de zendingsopdracht blijft! We moeten nu onder „vreemde overheden” arbeiden. Onze zendingsarbeiders in Nieuw-Guinea zullen er over enkele maanden gedacht mee moeten rekenen, dat ze in een land wonen en werken waarover Soekarno c.s. de soevereiniteit uitoefenen. Dat zal wel niet meevallen. Maar dat moet. Ik las in de niet-gereformeerde pers, dat ds Agema maandenlang gevangen had gezeten op Borneo omdat hij op een nationale feestdag de Indonesische vlag niet had uitgestoken!

Mee ter bevordering van de Zendingsliefde wil ik in „Opbouw” iets vertellen omtrent de gang van zaken ten aanzien van de zending in de kerk van Kampen. Ik weet daar niet meer van dan ieder „gewoon” kerklid, maar dat is toch wel genoeg om ter bevordering van het gewenste doel daar iets van te zeggen.

In de eerste plaats: de Kerk van Kampen kent geen „deputatenzending”. Gehoor gevend aan wat mannen als Kuyper en Sikkell met zo grote klem hebben geleerd, gaat de zending hier metterdaad direkt van de plaatselijke kerk uit en is zij ten volle een kerkeradszaak. Er is wel een aantal kerken die de kerk van Kampen in haar zendingsarbeid steun bieden. En met de afgevaardigden van deze kerken worden elk jaar enkele malen alle zendingszaken doorgesproken. Maar de beslissing daaromtrent — en dus ook de verantwoordelijkheid daarvoor — ligt geheel bij de kerk van Kampen. Door deze organisatie van het z.g. „thuisfront” is de zaak der zending ten volle een zaak van de kerk en dus van de kerkeraad en kunnen snel beslissingen worden genomen.

Een andere zaak van groot belang is het streven de gemeente zo intens mogelijk te laten meeleven met de eigenlijke zendingsarbeid. Een zeer actieve zendingscommissie zorgt ervoor, dat de gemeente zo goed mogelijk wordt ingelicht over de gang van zaken thuis en op het zendingsveld. Dit jaar had ze b.v. een prachtige collectie dia's samengesteld die op boeiende wijze werd toegelicht. Deze toelichting was opgenomen op een band. Op die geluidsband waren ook korte toespraken van de beide missionaire predikanten vastgelegd. De geluidsband, dat kon men goed merken, was met grote zorgvuldigheid samengesteld. Dank zij de bandrecorder behoeven de broeders hun toelichting niet enkele tientallen malen te herhalen. De dia's worden namelijk niet alleen op een aantal wijkavonden van de kerk van Kampen maar ook in samenkomsten van de steunbiedende kerken vertoond. Zoals ik zelf kon constateren bestaat voor deze zendingsavonden grote belangstelling. De zaal was op de avond die ik meemaakte tenminste stampvol.

Het is speciaal voor Kampen een bijzonder voorrecht dat de beide zendingsarbeiders met toewijding en veel zegen hun arbeid verrichten. Ds Vonkeman spreekt zelfs reeds vlot de Zulu-taal. Zuid-Afrikaners die ik daarover hoorde spraken hun grote bewondering uit over deze prestatie. Die taal is voor westerlingen bijzonder moeilijk.

Het is een heerlijk ding te merken hoe, wanneer de gemeente meeleeft, in de Zending, de gaven van zelf komen. Daarvoor heeft nagenoeg geen moeite te worden gedaan! Ik vernam dat in 1962 alleen door de kerk van Kampen ongeveer f 27.000.— zal worden bijeengebracht. Dat is ± f 8.— per ziel.

C. V.

Scherpte, hoogmoed en aanmatiging.

En verder hebben wij ook op te merken, dat de ootmoedigheid de moeder is van de zachtmoedigheid en dat zij altijd deze vrucht zal voortbrengen. En wanneer wij al te scherp zijn, is dat een bewijs, dat er bij ons hardvochtigheid is en dat wij als wilde dieren zijn. Daardoor wordt ons overtuigend onze hoogmoed en aanmatiging aangetoond.

Calvijn.

PERSSCHOUW

De Vrijzinnigen in de Ned. Herv. Kerk

Nog steeds vormen de vrijzinnigen een machtige „modaliteit” in de Ned. Herv. Kerk. Daarbij beschikken zij over een aantal begaafde leidslieden, die rusteloos de vrijzinnige opvattingen omtrent de openbaring, de christelijke religie, de kerk enz. verkondigen. En wat men hun ook moge verwijten, niet dat zij niet open en duidelijk voor hun overtuiging uitkomen! Bovendien is het zó, dat hun positie in de Ned. Herv. Kerk volstrekt onaangetast is. Indien ik mij niet bedrieg wordt hun invloed daarin zelfs steeds sterker. In alle kerkelijke vergaderingen en instanties spelen zij een belangrijke rol.

Velen hadden gedacht dat in de verhouding van de Ned. Herv. Kerk tot de vrijzinnigen in 1961 een verandering zou optreden. In dat jaar zou men immers in de „oude Vaderlandse kerk” beginnen met het oefenen van leertucht. Maar van een dergelijke verandering is niets te bespeuren geweest! De vrijzinnigheid was en bleef in de Ned. Herv. Kerk een machtige phalanx. En of ze het aangenaam vinden of niet: de orthodoxen zitten met hen in één kerkeraad, in éénzelfde kerkelijke vergadering en moeten hen als volwaardige leden der kerk, als medebroeders in de bediening, erkennen.

In de laatste weken kwamen mij enkele artikelen onder ogen die duidelijk illustreren hoe het er momenteel met de vrijzinnigen en met hun positie in de Ned. Herv. Kerk voorstaat.

Eerst een paar uitspraken van de bekende Prof. Smits, de man die eens ten aanzien van de leer der verzoening door het bloed van Christus schreef: „Geef mijn portie maar aan fikkie”.

Hij schreef in „Kerk en Wereld”, het knap geredigeerde orgaan der vrijzinnigen, o.a.:

De middenorthodoxie dogmatici (Berkhof, Van Niftrik, Van Leeuwen e.a.) zijn het er allen hartgrondig over eens, dat de Christusleer het **fundament** dient te zijn voor de christelijke leer over de mens. Als Berkhof wil laten zien wat het schepsel-zijn van de mens inhoudt, begint hij met een paragraaf over Jezus Christus als de ware mens, zonder wie we niet zouden weten wat het mens-zijn voor wezenlijke zin en bestemming heeft.

Vrijzinnige christenen zullen dit nooit ten volle kunnen beamen, bij alle onderlinge verschillen. Zij zullen n.l. wel van een vruchtbare **wisselwerking** tussen mensleer en Christusleer willen getuigen, doch een eenzijdige afhankelijkheid van de mensleer ten opzichte van de Christusleer afwijzen. Om minstens tweemaal reden.

Allereerst ligt ons bezwaar in de Christusleer zelf, die hier achter staat. Kort geformuleerd: rechtzinnige christenen denken in de adventsweken aan GóD, die mens werd in Jezus, doch de vrijzinnige christenen denken omgekeerd aan een mens, die geleidelijk vergoddelijkt is. Ook de laatsten zullen vanuit hun dogmatisch standpunt gaarne erkennen, dat er van het leven van de man van Nazareth een openbare kracht ten opzichte van de **eigenlijke** mogelijkheden van het menselijk bestaan uitgaat. Maar ze ontkennen dat er buiten Jezus óm op aarde geen geestelijke bronnen bestaan, die eveneens in de richting van een evangelische humaniteit wijzen. Sterker nog: er is een bibliotheek vol geschreven over de vlijmscherpe houding van Jezus jegens de Farizeeën, waarbij terecht de vraag aan de orde is gesteld of deze houding nu wel de zuiverste en nobelste uiting van **menselijkheid** geacht mag worden.

Dit is wel zeer kras.

De Christus is volgens de vrijzinnigen niet waarachtig God. Hij is naar hun overtuiging niet meer dan mens. Maar de Heiland is volgens Prof. Smits bovendien ook niet een rechtvaardig en heilig mens! Prof. Smits waagt het zelfs Jezus te veroordelen in Diens houding t.o.v. de Farizeeën!

Wie dit alles durft te doen is in feite géén Christen meer.

In het kerstnummer van het zoeven genoemd blad schreef Prof. Smits het volgende:

En toch: een van de grootste gevaren bij deze op zichzelf gelukkige verflauwing der dogmatische grenzen is, dat men de **konsekventies** tracht te omzeilen, ja niet eens duidelijk ziet.

Concreet gezegd: vrijzinnige christenen moeten goed voor zichzelf wéten als ze dankbaar en eerbiedig het geboortefeest van de stichter van het christendom vieren of ze hierbij nu denken aan een **God**, die mens werd, dan wel omgekeerd aan een **mens** onder de mensen, die tot een uitzonderlijke zegen voor de mensheid werd. Wanneer rechtzinnige en vrijzinnige christenen rond de geopende Bijbel gaan zitten en dan met elkaar dat prachtige hoofdstuk 2 uit de Philippenzenbrief van Paulus bespreken, waarin staat dat Jezus die, ofschoon hij **in de gestalte van God** was, het Gode gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, maar Zichzelf **ontledigd** heeft en de gestalte van een dienstknecht heeft aan-

genomen en den mensen gelijk is geworden, — dan mogen de vrijzinnige gesprekspartners om der waarheid wil niet zeggen dat ze het hiermede volledig eens zijn, want dan houden ze op datzelfde ogenblik op vrijzinnig te zijn en binnen de kring van 't nieuwe protestantisme te staan. En het betreft hier geen dogmatische scherpelijperij, maar het gaat hier om de eerlijke overtuiging dat we in onze benadering van de huidige mens met de evangelische Boodschap ons apostolaat niet langer bezwaren mogen met een mythische voorstellingswereld, die de kloof tussen christendom en moderne cultuur slechts vergroten kan.

Zo staan ook in dit jaar oude en nieuwe christenen dankbaar en eerbiedig in de geest in Bethlehem. Goddank begrijpen en verdragen beide categorieën christenen elkaar beter dan vroeger en ook hiervoor zijn ze dankbaar. Maar deze dankbaarheid weerhoudt de nieuwe christenen toch niet om op eigen, vrije wijze van hun christelijk geloof te getuigen en een eigen geloofsweg tot de ander te gaan. Wijlen prof. dr. A. Bruining schreef indertijd in zijn opstel „Jezus van Nazareth en ons geloofsleven” deze nog altijd behartenswaardige woorden: „Zijn woord en leven heeft mensen, die met hem in aanraking kwamen, voorbereid en in staat gesteld om klaarder te verstaan wat God tot en in hen sprak. Maar hun geloof, hun innerlijk godsdienstig bezit, was niet de vrucht van zijn werk, maar van hetgeen God rechtstreeks in hen, in hen persoonlijk, werkte.

Dit betekent eveneens, vanuit een andere gezichtshoek, de radikale verloochening van Jezus Christus als de enige Middelaar Gods en der mensen, als de enige Verlosser der wereld.

In het Geref. Weekblad schreef ds. D. H. Borgers een reeks artikelen onder de titel „Balans der Vrijzinnigheid”. Hij wijst daar op allerlei wijzigingen die in de loop der tijden in de opvattingen der vrijzinnigheid zijn opgetreden. Het oude, rationalistische modernisme is totaal iets anders als het tegenwoordige veel meer irrationalistische. Een typisch kenmerk van de vrijzinnigheid is o.a. dat zij steeds zeer sterk wordt beïnvloed door de eigentijdse modephilosophieën. Maar ondanks alle veranderingen inzicht werd het principiële uitgangspunt van de vrijzinnigheid door alle tijden heen onverzwakt gehandhaafd.

Ds. Borgers schreef o.a.:

Het oude modernisme was sterk anti-supranaturalistisch, d.w.z. het ontkennde een orde van de dingen die objectief buiten en boven de natuur ligt. Volgens Scholten waren de wetten van de natuur de wetten van Gods eigen wezen. Een persoonlijk God beled men niet. Er kwamen echter andere geluiden. Roessingh ging in navolging van Karl Barth, over God spreken als over de „volstrekt Andere”.

Maar ook het rechts-modernisme belijdt God niet zoals Hij is, n.l. als de Drieënige God. In „Het Dogma der Kerk”, zegt professor Berkouwer van de rechts-moderne Heering, dat het zonder meer duidelijk is, dat hij de kerkelijke triniteitsleer verwierpt.

Dr. S. v. d. Woude schrijft in zijn boek „Verhuisd Geloof” over de Drieënigheid: „Hoe ingenieus gevonden dit dogma is en welk een gemakkelijk hanteerbaar hulpmiddel het moge zijn om allerlei uiterst moeilijke problemen in een systeem onder te brengen, het blijft voor de strikt bijbels-gelovige mens en voor de modern denkende mens een moeilijk aanvaardbare constructie” (pag. 205).

Men kwam verder tot een meer realistische mensbeschouwing. Men wil de mens weer zien als zondaar. Zo schreef dr. Tjalsma: „Voor het kruis zien we onszelf zoals we zijn, als alle maskerade afvalt. Dat de mens een zondaar is, in de raadselachtige greep van een rebelle, van een duivels verzet tegen God en Zijn wil, het is Christus' kruis dat ons dat in de ziel brandt”. Intussen denke men niet dat er van een algemene terugkeer tot de bijbelse mensbeschouwing sprake is. Lindeboom zei: „De vrijzinnigen houden vast aan de menselijke vermogens ten goede, door de zonde wel verduisterd, maar niet vernietigd”. Volgens Heering is de leer van Christus' zoendood niet die van het evangelie. De orthodoxe verzoeningsleer is voor hem één van de grootste aanstoten. Hij stelt daar de vergiffenis op grond van berouw tegenover.

Principieel is er geen verschil tussen rechts en links modernisme. In een beknopt dogma-historisch overzicht in het „Dogma der Kerk” schrijft professor Berkouwer: „Links en rechts vormen immers tegenstellingen. Maar van een diepe religieuze tegenstelling kon hier geen sprake meer zijn” (pag. 78).

In zijn al eerder genoemde „kroniek” zegt de vrijzinnige theoloog Jacobs hetzelfde met andere woorden: „Maar wij moeten er wel op wijzen, dat beide groepen, ondanks die verschillen wortelen in het modernisme en een gemeenschappelijke bodem hebben” (pag. 114).

Inderdaad, bij alle soms zeer diepgaande wijzigingen in de overtuigingen en vooral in de levenshouding binnen de kring der vrijzinnigen zijn deze steeds voor de volle honderd procent vrijzinnig gebleven.

In zijn laatste artikel houdt ds. Borgers zich speciaal bezig met die vraag of de vrijzinnigen van vandaag metterdaad vrijzinnig zijn gebleven. Hij geeft op die vraag dit antwoord:

Het vrijzinnig element komt vooral hierin tot uiting dat men autonoom wil zijn. Alle uiterlijk gezag in religieuze aangelegenheden wordt verworpen. Nu zijn er binnen de vrijzinnige groeperingen de nodige variaties. Maar ondanks alle verschillen — aldus van Holk — is er overeenstemming inzake de autonomie. Buri schrijft: „De existentie beslist er telkens zelf over, door de wijze waarop zij gelooft, in hoeverre een mythe voor haar waarheid is”. („Theologie der Existentie”, p. 98).

Na wat we over de schriftkritiek schreven is het wel duidelijk dat het gezag van de Bijbel niet onvoorwaardelijk wordt aanvaard. In „Het Vrijzinnig Protestantisme op de Tweesprong” wijdt Banning een apart hoofdstuk aan de belijdenis. En worden waarderende woorden gesproken. In de belijdenis ziet hij iets „van de stoere kracht en onbreekbaar vertrouwen, van de stervensmoed en offerbereidheid der vaderen”. Ondanks deze fraaie woorden staat Banning tegenover de belijdenis „overwegend kritisch”. De meeste waardering heeft hij nog voor de Nederlandse Geloofsbelijdenis; de Catechismus acht hij in sterke mate intellectualistisch en van de Dordtse Leerregels schrijft deze hervormde professor, dat ze steeds minder worden gelezen en nog minder geloofd. Banning wil de oude belijdenisformulieren uitpellen en vertalen, hij wil de evangelische boodschap losmaken uit de oude vormen. Maar dat betekent niets anders dan de „oude overtuiging in een nieuw en onmiskenbaar fris gewaad opdienen aan onze tijd, maar dan blijkt ook wel, dat het standpunt van Banning ten aanzien van de belijdenis nog steeds dat is van de autonome mens, die boven de belijdenis staat en van die belijdenis maakt niet wat de kerk er mee bedoelde, maar wat hij zelf verkiest”. (Praamsma: „De Belijdenis in de Crisis”, p. 85). Heering wil van een belijdenis niets weten. Hij wenst een „on-dogmatisch Christendom”. In vrijzinnige kring is de sympathie voor de kerk gegroeid. „Maar voor datgene in het kerkbegrip, wat daarvoor toch karakteristiek is, het element van de autoriteit, uitkomend b.v. in iets als de kerkelijke tucht, gevoelt men in het echte vrijzinnige kamp nog niets en daartegenover blijft men nog steeds met een diepe huiver en afkeer vervuld” (G. B. Wurth: „Kentering in de Vrijzinnigheid”, p. 55).

Samenvattend kan gezegd worden dat ook het echte vrijzinnige element nog volop aanwezig is.

Het is duidelijk dat we het vrijzinnig protestantisme niet mogen beschouwen als een wettige variant van het bijbels Christendom. Men kan niet anders doen dan een beslist afwijzende houding daar tegenover aannemen. Omdat God eerbiediging van Zijn autoriteit vraagt, moet het vrijzinnig standpunt veroordeeld worden.

Inderdaad naar de norm der Schrift geoordeeld is het vrijzinnig protestantisme geen „wettige variant van het bijbels Christendom”.

Het modernisme vertoont nog steeds alle kenmerken welke Prof. Roessingh er in zijn diepborende studies daarover aangaf, n.l.:

1. De moderne staat kritisch tegenover de traditionele Christelijke cultuur; het Christendom van de Bijbel, van kerkelijke leer en kerkelijke moraal is voor hem een probleem geworden.

2. De grondslag van het moderne denken en leven is voor de moderne de autonomie des geestes. D.w.z. de geest die zichzelf de wet stelt die eigen wet erkent. „Als gij tot op het fundament des levens wilt gaan, hebt gij niet te zoeken naar een woord, een onfeilbaar woord, dat God voor u zou hebben klaargelegd, gij hebt het te wagen met het getuigenis van eigen geest.”

3. Als het gaat over de grond van het geloof, de verzekerdheid zonder welke de mens bij alle twijfel niet voortkan, zegt de moderne niet „luister naar wat God zelf spreekt in zijn woord, zie op Christus en zijn overwinning over de dood” maar: „word stil en vertrouw op de stemmen van uw eigen hart; er is geen vastheid des geloofs te vinden, dan daar en daar alleen”.

4. De moderne wil niet spreken van een wonder dat de gewone loop van het gebeuren doorbreekt. „Een anti-supranaturalistische, immanente verklaring van alle gebeuren in natuur en geschiedenis werd karakteristiek voor het „nieuwere denken”.

5. Een moderne geloofde niet langer in een bijzondere factor die in Israël, in het Christendom, in de kerk werkzaam zou zijn. Alle godsdiensten die bestaan hebben hun historisch recht. De bijbel verloor zijn karakter van onfeilbaar heilig boek en kreeg dat van een historische bron voor de kennis van de Israëlietische godsdienst en het oudste Christendom. „De moderne mens ging de Bijbel historisch-kritisch lezen.”

6. De moderne legt zwaar accent op de zelfstandige waarde van het leven in deze wereld en hij schatte de eigen zedelijke kracht van de mens veel hoger dan dat in het traditionele

Christendom het geval was. M.a.w. hij gelooft niet in de radikale verdorvenheid van de mens.

Ondanks dit anti-bijbelse karakter van het modernisme erkennen b.v. de „midden-orthodoxen” — en zij vormen de leidende groep in de Hervormde Kerk — de vrijzinnigen toch als wettige „modaliteit” of — beter gezegd — „richting” in hun kerk. Daarop wees ds. B. Wentzel in „De Bazuin”. Hij schreef daarin namelijk:

In „Kerk en Theologie” (13e jaargang no. 4) schrijft deze hoogleraar over het vraagstuk van de richtingen in de Ned. Herv. Kerk: „Toch moet ik zeggen, dat ik de legitimitet der richtingen belijd. Ik geloof, dat het helemaal geen zegen voor de Hervormde Kerk zou zijn, wanneer morgen aan de dag de gereformeerde bond, de confessionele vereniging en de vereniging van vrijzinnig hervormden zich zouden opheffen. Ik acht de richtingen of modalieten legitiem op grond van een theologisch-protestants beginsel: de vrije exegese van de vrije bijbel.”

Wij tekenen hierbij het volgende aan:

1. Het is enerzijds verheugend dat het rookgordijn van de ontkenning van diverse richtingen is opgeheven.

2. Wij zien in de vereniging van vrijzinnig hervormden geen richting, die legitiem is in een kerk, omdat zij het kerk-zijn ondermijnt.

3. De gedachte van de vrije exegese is voor tweeërlei exegese vatbaar.

4. Er is een groot verschil tussen richtingen en variëteiten.

5. Nog altijd is er 1 Corinthe 1, waar de Apostel alle partijschappen in een kerk verfoeit (ik ben van Paulus enz.).

6. Tenslotte bekruipt mij na dit artikel van prof. Van Niftrik de vrees dat we niet alleen geen stap verder gekomen zijn, maar nog veel verder van elkaar afstaan dan ooit tevoren.

Ongetwijfeld: in dezelfde mate als de orthodoxen, de gereformeerden, de Schriftgetrouwen in de Hervormde Kerk, de vrijzinnig getrouwen daad en zelfs con amore als broeders erkennen, groeien zij en alle andere christenen die vasthouden aan de Schrift als het Woord van God steeds verder van elkaar af!

En we blijven dan zien dat misschien wel meest trieste verschijnsel in het Nederlandse kerkelijke leven: dit n.l. dat mannen en vrouwen die zeggen te geloven in de Christus der Schriften met hand en tand de kerkelijke gemeenschap handhaven met verwerpers van de Heiland — en de kerkelijke gemeenschap met hen die uit eenzelfde geloof leven als zij weigeren.

C. V.

KERKNIEUWS

SAMENWERKENDE KERKEN INZAKE ART. 13 K.O.

In het voorbije jaar kwamen de kerken, die samenwerken ter voorkoming van moeilijkheden in verband met art. 13 k.o., in vergadering bijeen, onder leiding van de commissie van uitvoering.

Enkele vacatures in bedoelde commissie, werden vervuld. Wegens vertrek moest Br. Biewenga, die sedert het begin van de samenwerking als penningmeester heeft gefungeerd, aftreden. Hij werd vervangen door Br. R. Klamer uit Roodeschool, die tevoren secundus was, en nu als zodanig is vervangen door Br. P. Mulder uit Middelstum. De kerken uit het Westen en Zuiden van het land wezen in de plaats van Br. J. van den Engel, die om redenen van leeftijd wenste af te treden, br. A. Kralendonk uit Rotterdam-Delfshaven aan.

Het rapport over het samenwerkingsjaar, lopende van 1 mei 1961 tot 30 april 1962, waarin ook het financieel rapport was verwerkt, gaf een beeld van de gang van stand van zaken. Het beheer van de penningmeester is gecontroleerd en in orde bevonden.

Op advies van de commissie van voorbereiding en uitvoering werd besloten, de uitkeringen te verhogen. Aan een kerk, die in de plaats van een geëmeriteerde dienaar des Woords een ander beroept, zal voortaan f 4800,00 hiertoe ontvangen, wanneer de nieuwe predikant voor haar rekening komt; heeft zij een weduwe te verzorgen, dan ontvangt zij f 3600,00; de kinder (wezen)- gelden worden met f 25,00 verhoogd. Het zij nogmaals gezegd: dit bedrag is uiteraard niet hetzelfde als het emeritaattractement; het is bedoeld als tegemoetkoming in de extra kosten, die een kerk moet maken bij beroeping van een nieuwe predikant.

Wanneer een kerk wenst toe te treden tot de samenwerking, zal zij een extra-bijdrage moeten inbrengen van f 5,00 per belijdend lid. De bijdrage die thans van de samenwerkende kerken wordt gevraagd, is gesteld op f 2,75 per belijdend lid.

Een voorstel, om andere bepalingen te maken voor het geval enige kerk zich van de samenwerking wil los maken, is niet afgehandeld. Het was niet zo tijdig bekend, dat alle kerken zich hierop hadden kunnen beraden.

H. Bouma

KLAAS ROELOF VEENHOF

en

JANNY MARTINE HOLWERDA

delen U, ook namens hun ouders, mede dat zij, zo de Here wil op vrijdag 8 febr. a.s. om 11.45 op het stadhuis te Kampen in het huwelijk zullen treden.

Kerkelijke huwelijksbevestiging om 12.30 door de Hooggeleerde Heer Prof. C. Veenhof, in de Nieuwe Kerk te Kampen.

Gelegenheid tot gelukwensen van 16.30-18.00 uur in „De Hanze stad”, IJsselkade 50.

Toekomstig adres: Burggravenlaan 153, Leiden.

Leiden, Burggravenlaan 153 } januari 1963
Kampen, Vloeddijk 112 }

De HEERE heeft tot Zich genomen Zijn kind, ons zeer geliefd dochttertje en zusje

ANNEKE

Zij bereikte de leeftijd van 16 jaar, waarvan zij bijna 6 jaren liefderijk werd verpleegd in „Bethesda” te Wagenborgen (Gr.).

„Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelelike heerlijkheid;
En Zijn gerechtigheid oneindig.”

Psalm 111 : 2b (berijmd).

Nijverdal, 23 januari 1963
de Joncheerelaan 109.

P. W. Hulshof
D. J. Hulshof-Langman
Voorschoten : H. Hulshof
M. M. Hulshof-Bogaard
Nijverdal : J. Hulshof
J. Hulshof-Kramer
Marian, Ine, José
Bilthoven : G. S. Visser-Hulshof
A. Visser
Yolanda
Hilversum : J. P. Hulshof
A. Hulshof-Stulp
Nijkerk : W. Hulshof
S. Hulshof-Kapteyn
Nijverdal : Piet en Martha
Sophie
Dieneke

Beroepen te Doesburg-Doetinchem: cand. E. J. Oosterhuis te Heemse.

Broek op Langedijk. De Kerkeraad van Broek op Langedijk verzoekt opname van het volgende:

Nu de kerkleden van Dirksborn zich onder opzicht en tucht gesteld hebben van de kerkeraad der Geref. Kerk te Broek op Langedijk, willen deze leden natuurlijk ook graag elke week de kerkdiensten bijwonen. Om daartoe te komen is het echter nodig, dat een Volkswagentje wordt gekocht. Hoewel door hen zelf al een aardig bedrag bij elkaar is gebracht, is er nog niet voldoende. Er is n.l. nog een bedrag van f 3000,— nodig om tot aankoop over te kunnen gaan.

Wij doen bij dezen een beroep op al onze zusterkerken om dit bedrag bijeen te brengen.

Giftten of collecten kunnen worden gestort op postrekening 136095 van de Coöp. Raiffeisenbank te Broek op Langedijk ten gunste van de rekening Vervoer Dirksborn.

Offervardigheid. Door de Geref. Kerk van Kampen werd in de laatste negen dagen aan giftten en collecten ruim f 9400,— ontvangen.

Kerk van Emmer-Compascuum-Emmer Erfscheidenveen. De classis Hoogeveen deelt het volgende mede:

Daar de classis Hoogeveen heeft geconstateerd, dat het tweetal resterende ambtsdragers te E.C.-E.E. niet meer tot een kerkeraad kon worden aangevuld, heeft zij met leedwezen moeten besluiten de overgebleven leden der kerk te E.C.-E.E. onder de zorg van de genabuurd kerkeraad van Emmen te stellen.

Tegelijk heeft de classis moeten constateren, dat door dit wegvallen van de zelfstandigheid der Gereformeerde Kerk te E.C.-E.E. de predikantsplaats bij deze kerk, welke door ds. Duits werd ingenomen, mede vervallen is; en dat er voor deze predikant ook geen andere dienst, waaraan het behoud van zijn ambt of radicaal zou verbonden kunnen zijn, is overgebleven.

Daarom heeft de classis besloten:

- aan de Eerwaarde Heer A. Duits, gelet op het feit dat hij tot op heden in het midden der Kerken het ambt van Dienaar des Woords heeft vervuld, thans zonder praeparatoir examen de bevoegdheid te verlenen gedurende

één jaar (ingaaende 10 januari 1963) in de kerken te proponeren, teneinde opnieuw naar het ambt van Dienaar des Woords te kunnen staan, van welke bevoegdheid door hem bij de Classis Hoogeveen verlenging kan worden gevraagd;

- aan de Eerwaarde Heer A. Duits van de sub 1 bedoelde bevoegdheid acte te verlenen, en hiervan mededeling te doen aan de Classes van de Gereformeerde Kerken in Nederland en aan de kerkelijke pers.

ADRESSEN :

Assen, scriba Geref. Kerk: G. Bouwmeester, Molenstraat 126a, Assen; **Ds. J. Goudzwaard**: Apolloplantsoen 29, Zaandam, tel. (02980) - 65333. postrek. 563864; **Overschild**, scriba: L. Roorda Phz, Graauwedijk 28, Overschild; **Blija**, scriba: R. v. d. Wal, Unemastraat 14, Blija; Penningm.: H. Meijer, Rijk 8, Blija; **2e Exloërmond**, scriba: A. v. d. Vinne, Z. diep 272, 2e Exloërmond, tel. 05997-235; **Monster**, scriba: N. Koolsbergen Jr., Rijnweg 162, Monster, tel. 01749-2766; **Berkel en Rodenrijs**, scriba: W. Sonneveld, Bonfut 21, Berkel en Rodenrijs, tel. 01891-2645; **Daarlerveen**, scriba: H. Borkent, Twistveen 20, Daarlerveen, p. Vroomshoop, tel. 05498-2317; **Smilde**: K. Huttin-ga, Kanaalweg 8, Smilde; **Ds. W. Vis**, Trekvaart 87, IJsselmuiden, tel. 05292-4151; **Eemdijk**, scriba: P. Veldhuizen, Vaartweg 24, Bunschoten; penn.m. kerk en diakonie: W. de Graaf, Eemdijk 42, Bunschoten; **Nijmegen**, scriba: H. Wiersma, Groenewoudseweg 50, Nijmegen, tel. 08800-26159. **Doesburg**, Geref. Kerk: A. Vos, Hoofdstraat 40, Leuvenheim (Brummen), tel. 06756-402.

RESERVE LEGERPREDIKANT

Met ingang van 1 januari j.l. is ds. K. de Hoop als reserve-legerpredikant verbonden aan het Militair Sanatorium en het Gewestelijk Militair Hospitaal, beide te Amersfoort, alsmede aan het Herstel- en Oefencentrum Zeist te Austerlitz.

Hij verzoekt aan familie en/of kerkeraad om opgave van naam en adres, wanneer een militair onzer Kerken in één van genoemde inrichtingen mocht worden opgenomen. Zijn adres is: Troelstralaan 69 c, Amersfoort.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....**Geen 24 doch 40.**

Dit is het antwoord op de laatste weken bij herhaling gestelde vraag: waarom moet er nu nog meer geld komen? Aan de kerken is toch om f 3,50 per ziel gevraagd? Nou, dit bedrag is er toch?

Aanvankelijk is uitgegaan van een tehuis voor 24 kinderen. Spoedig bleek echter, dat deze opzet te klein was. Er moet een tehuis komen dat plaats biedt aan 40 kinderen, onder te brengen in drie groepen: één voor kinderen van 0 tot 14 jaar; één voor grotere meisjes en een andere bestaande uit grotere jongens.

De noodzaak van dit besluit betekende vanzelf dat ook de kosten ervan hoger komen te liggen. De totale bouw- en inrichtingskosten zijn groot op f 550.000,—.

Behalve aan de 40 kinderen zal het ook plaats bieden aan het inwonende personeel, w.o. een directiewoning; terwijl steeds enkele logeerkamers ter beschikking zullen staan van hen, die elders in betrekking zijn, doch geen eigen adres hebben om er de vrije dagen of de vakantie door te brengen.

Dit betreft die kinderen en oud-pupillen, die door ouders en familie in de steek zijn gelaten. Het komt voor dat zij tegen een vrije dag opzien omdat zij niet weten waar ze heen moeten. Wat is het gevolg? Dat zij met collega's meegaan, ook al behoren deze tot een andere of geen kerk. Durft U een steen op te nemen? Met het tehuis willen wij ook hen helpen.

Nu nog eens de kosten.

Ondanks de vergroting van het tehuis vragen we van de kerken niet meer dan de eerder gestelde f 3,50 per ziel. Wanneer alle kerken aan dit verzoek voldoen komen we er. Dit is mogelijk, dank zij de verrassende medewerking van vele broeders en zusters, de kleinen onder hen niet te vergeten.

Van doorgang naar vast?

Iemand vraagt: „waarom is U van een doorgangstehuis overgegaan op een „vast” tehuis?” Van een dergelijke wijziging is ons niets bekend. Het tehuis wil vóór alles een doorgangshuis zijn en blijven. Doch het wil ook een meer blijvende plaats bieden aan die kinderen, voor wie plaatsing in een pleeggezin niet mogelijk is. Deze zijn er ook. Wij mogen hen niet vergeten.

Verantwoording.

Van een kerk, welke niet genoemd wil worden, werd het gevraagde bedrag ontvangen. Een volgend maal het vervolg van de erelijst.

Wel mogen wij Joop naar voren halen. Hij is 9 jaar. Eerder haalde hij f 8,— op en nu mochten wij f 7,— van hem ontvangen. Joop, wij zijn heel blij jou onder onze medewerkers te mogen rekenen.

f 100,— werd ontvangen van een broeder, die momenteel in Singapore verblijft.

Op speciaal verzoek vermelden wij N.N., die f 500,— stuurde. Gereformeerde School te Zwijndrecht bracht een bedrag van f 71,25 op.

Een actie te Hillegersberg resulteerde in f 536,50.

Giftten werden ook ontvangen van een aantal vrouwenverenigingen. Hadden deze niet op een andere girorekening gestort moeten worden? Totdat het tegendeel blijkt zullen wij ze beschouwen als een onderdeel van de inzameling, welke door de Bond van Vrouwenverenigingen is georganiseerd.

En nu? Volhouden!

Na het hoogtepunt dat in december werd bereikt, worden thans belangrijk minder giftten ontvangen. Intussen ontdekken we aan de horizon de haven. We zijn er nog niet. We moeten de branding nog passeren. U weet: de laatste loodjes wegen het zwaarst. Loodst U ons naar het einddoel?

Sinds 15 januari werd ontvangen van

kerken	f 3.690,15
particulieren	f 1.734,05

Collecten en giftten voor het tehuis kunnen worden gestort op postrekening nr. 52325, Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Ede.

VAN HIER EN GINDS**Nationaal inkomen van Nederland**

Gedurende de periode 1950—1959 is het jaarlijkse nationale inkomen tegen factorkosten van 15,0 miljard gulden in 1950 tot 31,9 miljard gulden in 1959 gestegen. De overeenkomstige cijfers betreffende het nationale inkomen tegen marktprijzen zijn resp. 17,2 en 35,1 miljard gulden. Het prijsniveau steeg in die jaren evenwel met 34%. Dit percentage geeft de gemiddelde prijsstijging aan van de goederen en diensten, welke met het nationale inkomen werden aangeschaft. De toeneming van het nationale inkomen in constante marktprijzen bedroeg in totaal 52%. Rekening houdend met de bevolkingstoename (12%), blijkt er in de jaren 1950—1959 per hoofd van de bevolking een toeneming van het nationale inkomen in constante prijzen te zijn opgetreden van 36%.

De mate van toeneming liep in de verschillende jaren evenwel sterk uiteen. In de jaren 1950—1952 bleef de jaarlijkse verandering van het inkomen per hoofd der bevolking beperkt tot ongeveer één procent per jaar, doch in de jaren 1953—1955 is er een belangrijke stijging opgetreden. Daarentegen was de toeneming in 1956 weer vrij gering, terwijl er in 1957 en 1958 vrijwel geen verandering plaats vond. Eerst in 1959 is er wederom sprake geweest van een vrij belangrijke toeneming van het nationale inkomen per hoofd van de bevolking in constante prijzen.

Wanneer men de periode 1950—1959 als één geheel beziet, dan geldt dat 41% van het nationale inkomen is gevormd in de nijverheid, 34% in de dienstverlenende bedrijven (handel en verkeer, bankwezen enz.), 12% in de landbouw en 11% in de sector overheid.

De totale waarde van het nationale inkomen (berekend tegen het prijsniveau van 1953) dat in de tien jaren is gevormd, bedroeg circa f 240 miljard. Bijna f 200 miljard werd door de gezinshuishoudingen en door de overheid voor consumptieve doeleinden besteed. De totale besparingen in contante prijzen — berekend als verschil tussen het nationale inkomen en de consumptie — beliepen f 43 miljard, terwijl over alle jaren tezamen genomen f 38 miljard voor netto-investeringen door bedrijven en door de overheid gediend heeft. Het gecumuleerde nationale inkomensoverschot gedurende de tien jaren, berekend als het verschil tussen het nationale inkomen en de nationale bestedingen, bedroeg (eveneens in prijzen van 1953) f 4,7 miljard.

Goklust

In de laatste tien jaar zijn in West-Duitsland aan loterijen en voetbal-toto's ongeveer negen miljard uitgegeven. Het gokken aan speelbanken is in dit bedrag niet inbegrepen. Een bankiershuis te Keulen heeft uitgerekend, dat het vorig jaar per hoofd der bevolking 26 mark voor gokken werd uitgegeven.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij